

Sygn. akt VIII U 1920/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2018 r. w Gliwicach

sprawy D. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale zainteresowanego S. M. (M.)

o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych

na skutek odwołania D. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 1 września 2017 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 1 września 2017 roku w ten sposób, że nakazuje organowi rentowemu wydanie zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej na formularzu A1 dla S. M. na okres od dnia 3 lipca 2017 roku do 17 maja 2018 roku;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater

Sygn. akt VIII U 1920/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 września 2017 r. o numerze (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. działając na podstawie art. 219 kpa w zw. z art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, odmówił wydania „Zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowania do osoby uprawnionej” na formularzu A1 dla S. M. na okres od 3 lipca 2017 r. do 17 maja 2018 r. W uzasadnieniu decyzji, organ rentowy wskazał, że nie przedłożono dowodów na potwierdzenie, że w Polsce znajduje się ośrodek interesów życiowych zainteresowanego. Według organu rentowego, adres zamieszkania zainteresowanego w Polsce jest w rzeczywistości adresem pobytu, w związku z wykonywaną pracą. Odwołujący, P. S. D. M. zawarła z

zainteresowanym umowę bezpłatnego użyczenia nieruchomości położonej w M., ul. (...). Dalej organ rentowy podniósł również, że zainteresowany posiada rodzinę, która przebywa na Ukrainie i którą odwiedza średnio co trzy miesiące.

Odwołujący P. S. D. M. zarzucił organowi rentowemu błąd w ustaleniach faktycznych oraz błędne zastosowanie przepisów art. 1 lit. j i l Rozporządzenia PE i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 11.1 Rozporządzenia PE i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez uznanie, że zainteresowany nie posiada miejsca zamieszkania na terenie Polski. Ponadto zarzucił organowi rentowemu naruszenie art. 6 kpa w zw. z art. 123 ustawy z o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przyjęcie za podstawę orzekania innych przepisów, niż powszechnie obowiązujące, a to poprzez zmianę dotychczasowego stanowiska i interpretacji organu w zakresie przesłanek wydania przedmiotowego zaświadczenia pomimo braku zmiany w tym zakresie. Domagał się uwzględnienia odwołania oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu wskazał, że zainteresowany jest jego pracownikiem począwszy od dnia 12 lipca 2016 r. zatrudnionym na stanowisku kierowcy międzynarodowego. Wskazał że w okresach od 14 listopada 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. był, a od 30 czerwca do 17 maja 2018 r. jest zameldowany w lokalu przy ul. (...) w M.. Odwołujący również wyraźnie podkreślił, że zainteresowany miał już wydane zaświadczenie A1 za okres od 20 marca 2017 r. do 30 kwietnia 2017 r. Ponadto odwołujący podniósł, że stanowisko organu rentowego opiera się wyłącznie na fakcie, że rodzina ubezpieczonego przebywa na terenie Ukrainy oraz, że odmowa wydania zaświadczeń A1 w takich przypadkach jest zjawiskiem powszechnym i obejmuje całą Polskę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Zainteresowany S. M. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji, tak jak odwołujący.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący PW Stada D. M. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie transportu. Przedsiębiorstwo początkowo zajmowało się transportem mialu, po czym podpisano umowy z firmami kurierskimi. Obecnie zatrudnia około 85 kierowców, w tym od 1,5 roku 10 obywateli Ukrainy. Począwszy od 2012 r. odwołujący zajmuje się transportem międzynarodowym, w tym transportem poczty.

Jedynym z kierowców zajmujących się przewożeniem poczty na teren Niemiec, Holandii, W., Austrii, Czech jest zainteresowany S. M., który pochodzi z Ukrainy. Odwołującym zawarł z zainteresowanym kilka umów o pracę na okresy od 12 lipca 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., od 1 września 2016 r. 17 maja 2017 r. oraz od 29 czerwca 2017 r. do 18 maja 2018 r. Miejscem wykonywanej pracy była siedziba firmy w P., przy czym była to praca mobilna na terenie Polski i państw Unii Europejskiej, w tym Islandii, Szwajcarii, Lichtensteinu i Norwegii. Zainteresowany posiada prawo jazdy kat. B1, B, C, C1, C1E i CE. Jeździ samochodami ciężarowymi. Wykonuje zlecenia przez około 2 tygodnie, po czym przez kolejne 2 tygodnie przebywa w Polsce.

Zainteresowany mieszka w lokalu znajdującym się w M. przy ul. (...). Lokal ten liczy 46 m² i składa się z trzech pokoi, kuchni, łazienki, WC i przedpokoju. Najemcą tego lokalu jest odwołujący, który zawarł z zainteresowanym umowę bezpłatnego użyczenia lokalu na okres od 29 czerwca 2017 r. do 18 maja 2018r. Czynnosc uiszcza odwołujący. Za media opłaty ponoszą osoby tam zamieszkujące. Lokal ten zamieszkuje łącznie 6 osób pochodzenia ukraińskiego, którzy są pracownikami odwołującego. Od 29 czerwca 2017 r. są oni tam również zameldowani. Podobnie jak zainteresowany, inni lokatorzy są kierowcami międzynarodowymi jeżdżącymi w podwójnych obsadach w systemie rotacyjnym. W zasadzie, w lokalu przebywają 2 osoby, bowiem pozostali są w trasach.

Zainteresowany posiada zaświadczenie zameldowania cudzoziemca na pobyt czasowy za okresy od 14 listopada 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. oraz od 30 czerwca 2017 r. do 17 maja 2018 r. Posiada również pozwolenie na pracę oraz wizę ważną do 18 maja 2018 r.

Zainteresowany jest zatrudniony u odwołującego jako kierowca pojazdów powyżej 3,5 tony. Pracuje średnio przez 3,5 miesiąca, następnie wyjeżdża na Ukrainę na okres około 1 miesiąca, gdzie odwiedza żonę oraz rodziców. W skali roku jeździ na Ukrainę 3 razy. W okresie od 28 sierpnia 2017 r. do 3 lutego 2018 r. wyjechał na Ukrainę 2 razy, tj. w dniu 28 sierpnia 2017 r. oraz w dniu 30 grudnia 2017 r. Wrócił kolejno 23 września 2017 r. oraz 3 lutego 2018 r. Zainteresowany nie ma dzieci. W przyszłości, tj. w okresie około 1 roku planuje osiedlić się na terenie Polski wspólnie z żoną. W związku z tym zamierza nająć odrębny lokal w M.. Obecnie gromadzi środki finansowe oraz kompletuje odpowiednią dokumentację. W Polsce ma znajomych, z którymi się spotyka. Wolny czas spędza m.in. w restauracjach z przyjaciółmi.

Zainteresowany wyraża chęć stałego pobytu na terenie Polski. Uznaje, że jego obecne miejsce zamieszkania w M. jest jego ośrodkiem życiowym. Posiada rachunek bankowy w polskim banku, tam otrzymuje wynagrodzenie za pracę oraz gromadzi oszczędności. Nie chce wracać na stałe na Ukrainę. W jego ocenie, warunki życia i pracy w Polsce są lepsze niż na Ukrainie, gdyż łatwiej tu o zatrudnienie, tu też uzyskuje się wyższe wynagrodzenie i lepiej się pracuje. Tańsze również jest życie. Odwołujący planuje zatrudnić zainteresowanego również po 18 maja 2018 r., o ile ten otrzyma przedłużenie pozwolenia na pracę.

Wyżej wymieniony został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych przez pracodawcę po rozpoczęciu zatrudnienia i ze strony organu rentowego nie było w tym zakresie zastrzeżeń

W okresie od 20 marca 2017 r. do 30 kwietnia 2017 r. zainteresowany posiadał Zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowania do osoby uprawnionej na formularzu A1.

Zaskarżoną decyzją z dnia 1 września 2017 r. organ rentowy odmówił wydania Zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowania do osoby uprawnionej na formularzu A1 dla zainteresowanego na okres od 3 lipca 2017 r. do 17 maja 2018 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o następujące dowody: akta organu rentowego; zaświadczenie A1 (k.9-11); Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego zainteresowanego (k.11); zaświadczenie zameldowania cudzoziemca na pobyt czasowy od 30 czerwca 2017 r. do 17 maja 2018 r. (k.12); potwierdzenie zameldowania cudzoziemca na pobyt czasowy od 14 listopada 2016 r. do 30 kwietnia 2017 r. (k.13); umowy o pracę (k.14-19); umowę bezpłatnego użyczenia lokalu (k.20-21), pismo odwołującego z dnia 31 lipca 2017 r. adresowane do organu rentowego (k.22); pismo Wójta Gminy M. z dnia 6 lutego 2018 r. (k.43); wydruki z programu obsługującego rejestrowanie pracy zainteresowanego, kalendarz czynności zainteresowanego z 2017 r., wydruki z listy płac oraz faktury obciążeniowe (k.55); informację od Komendy Głównej Straży Granicznej (k.59,61); zeznania zainteresowanego złożone na rozprawie w dniu 14 marca 2018 r. (k. 66-67); zeznania odwołującego złożone na rozprawie w dniu 14 marca 2018 r. (k.67).

Powyższe okoliczności nie są przez strony kwestionowane. Spornym jedynie pozostaje czy wobec zainteresowanych obywateli Ukrainy znajdują zastosowanie przepisy rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady numer 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady numer 987/2009. Pozytywna odpowiedź na to pytanie warunkuje zasadność wydania im zaświadczeń o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego, mającym zastosowanie dla osób uprawnionych na formularzu A1 za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Sąd dał również wiarę zeznaniom zainteresowanego oraz odwołującego złożonym na rozprawie w dniu 14 marca 2018 r., bowiem były spójnie, logicznie i wzajemnie się uzupełniały, zatem brak jest podstaw do kwestionowania ich wiarygodności.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie. Zaskarżona decyzja jest nieprawidłowa.

W okolicznościach niniejszej sprawy bezsporne było, że zainteresowany S. M. jako obywatel Ukrainy, zatrudniony jest przez polskiego pracodawcę, przy czym pracę wykonują na terenie kilku państw Unii Europejskiej. Spór sprowadzał się do ustalenia czy w/w pracownik może podlegać polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego, a w konsekwencji czy organ rentowy winien wydać im zaświadczenie A1.

Na wstępie wypadnie wskazać, że zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym określa ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017/1778), która już w art. 2a ust. 1 stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Zatem nie ulega wątpliwości, że regulacjom tej ustawy podlegają co do zasady także obywatele państw obcych, którzy na terenie Polski podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. Jak stanowi przepis art. 5 ust. 2 ustawy systemowej - nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Jak wywiódł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 maja 2008 r., I UK 303/07 (OSNP 2009, nr 17-18, poz. 243) przed dniem 1 maja 2004 r. przez "pobyt o charakterze stałym" cudzoziemca rozumiało się zezwolenie na zamieszkanie lub osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub posiadanie statusu uchodźcy albo zgodę na pobyt tolerowany, bądź zezwolenie na pracę. W nowszym orzecznictwie, dokonując wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej Sąd Najwyższy wywiódł, że stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego. (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 17 września 2009 r., II UK 11/09, OSNP 2011, nr 9-10, poz. 134, z dnia 6 września 2011 r., I UK 60/11). Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2016/1990 z późn. zm.) w art. 114 ustanawiającym warunki wydania zezwolenia stanowi, że zezwolenia na pobyt czasowy i pracę udziela się, gdy celem pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy oraz spełnione są łącznie następujące warunki: cudzoziemiec posiada: - ubezpieczenie zdrowotne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych lub potwierdzenie pokrycia przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; źródło stabilnego i regularnego dochodu wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania siebie i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu; - cudzoziemiec ma zapewnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania.

Występujący w sprawie zainteresowany - obywatel Ukrainy niewątpliwie z racji zawarcia umów o pracę z Polskim pracodawcą miał zamiar - co najmniej przez czas trwania umów o pracę - przebywać na stałe na terenie Polski w celu świadczenia pracy zarobkowej, dającej mu źródło utrzymania i miał w Polsce zagwarantowane miejsce zamieszkania w lokalu w M. przy ul. (...). Posiadał i posiada ważne pozwolenia na pracę i na pobyt na terytorium Polski, zatem legalnie tam mieszkał, mieszka jak i pracuje w Polsce. W świetle powyższego i przy uwzględnieniu przywołanego stanowiska Sądu Najwyższego zasadnym jest wniosek, że spełniał warunki do podlegania polskiemu ustawodawstwu na gruncie ustawy systemowej.

Należy także zwrócić uwagę na fakt, istnienia umowy między Rzeczypospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z dnia 18 maja 2012 r. (Dz. U. z 2013. 1373) obowiązującej od 1 stycznia 2014 r., której art. 3 stanowi, iż ma ona zastosowanie do osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron, przy czym ogólna zasada z art. 6 wskazuje, że osoba, do której stosuje się niniejsza Umowa podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium wykonuje pracę, zaś zgodnie z art. 7 ust. 3 podróżujący personel przedsiębiorstwa transportowego, działającego na terytoriach obu Umawiających się Stron, podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium przedsiębiorstwo jest zarejestrowane. Gdyby stosować te przepisy występujący w sprawie zainteresowany także powinien podlegać polskiemu ustawodawstwu.

Powyższe przepisy nie mogły jednak być pomocne dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu albowiem występujący w sprawie zainteresowany, zatrudniony przez polskie przedsiębiorstwo i wykonujący pracę na terytorium Polski równocześnie wykonują pracę najemną na terytorium innych krajów członkowskich Unii Europejskiej, a nie Ukrainy.

Rozważenia wymagało zatem zastosowanie w sprawie przepisów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego - rozporządzenia z Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE Nr L.04.166/1) zwane rozporządzeniem podstawowym a także rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczące wykonania rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 (Dz.Urz.UE Nr L.09.284/1) zwane rozporządzeniem wykonawczym, oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo (Dz. Urz.UE.L Nr 344, str. 1) zwane rozporządzeniem rozszerzającym. Zgodnie z art. 1 rozporządzenia rozszerzającego rozporządzenie podstawowe i wykonawcze nr 883/2004 i nr 987/2009 mają zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, (...) pod warunkiem że zamieszkują oni legalnie na terytorium państwa członkowskiego i znajdują się w sytuacji, która pod każdym względem dotyczy więcej niż jednego państwa członkowskiego.

Powstały spór wymagał w pierwszej kolejności rozstrzygnięcia czy występujący w sprawie zainteresowany - obywatel Ukrainy, spełnia warunki wymienione w art. 1 rozporządzenia rozszerzającego a w szczególności czy "zamieszkuje legalnie na terytorium państwa członkowskiego" czyli na terytorium Polski. Oceniając ten element należy przytoczyć reguły jakimi kierowano się przy wydawaniu rozporządzenia rozszerzającego, a które wyrażone zostały w jego preambule. Wynika z nich, że Parlament Europejski, Rada oraz Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wezwały do lepszej integracji obywateli państw trzecich, którzy legalnie zamieszkują na terytorium państw członkowskich, poprzez przyznanie im jednolitych praw, odpowiadających możliwie jak najbardziej tym, z których korzystają obywatele Unii. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2005 r. podkreśliła, że Unia musi zapewnić sprawiedliwe traktowanie obywatelom państw trzecich, którzy legalnie przebywają na terytorium państw członkowskich, oraz że bardziej energiczna polityka w zakresie integracji powinna stawiać sobie za cel zagwarantowanie im praw i obowiązków porównywalnych do praw i obowiązków obywateli Unii. Zaznaczono przy tym, że na mocy niniejszego rozporządzenia rozporządzenie nr 883/2004 i rozporządzenie nr 987/2009 powinny mieć zastosowanie tylko o tyle, o ile dana osoba już legalnie zamieszkuje na terytorium państwa członkowskiego. Legalne zamieszkanie powinno być zatem warunkiem wstępnym stosowania tych rozporządzeń.

Przepisy rozporządzenia rozszerzającego nie zawierają definicji "legalnego zamieszkania". Natomiast w art. 1 rozporządzenia podstawowego znajdują się wskazania, że określenie "zamieszkanie" oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa (lit. j), zaś w art. 11 rozporządzenia wykonawczego określającego elementy służące ustaleniu miejsca zamieszkania ale tylko w przypadku gdy pomiędzy instytucjami dwóch lub więcej państw członkowskich istnieje rozbieżność opinii w odniesieniu do ustalenia miejsca zamieszkania osoby, do której stosuje się rozporządzenie podstawowe, zwrócono uwagę na konieczność wspólnego porozumienia w oparciu o ogólną ocenę wszystkich dostępnych informacji dotyczących: po pierwsze czasu trwania i ciągłość pobytu na terytorium zainteresowanych państw członkowskich a po drugie sytuację danej osoby, w tym:

- charakter i specyfikę wykonywanej pracy, w szczególności miejsce, w którym praca ta jest zazwyczaj wykonywana, jej stały charakter oraz czas trwania każdej umowy o pracę;
- jej sytuację rodzinną oraz więzi rodzinne;
- prowadzenie jakiegokolwiek działalności o charakterze niezarobkowym;
- jej sytuację mieszkaniową, zwłaszcza informację, czy sytuacja ta ma charakter stały;

- państwo członkowskie, w którym osoba uważana jest za mającą miejsce zamieszkania dla celów podatkowych.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 w przypadku gdy uwzględnienie poszczególnych kryteriów w oparciu o istotne okoliczności wymienione w ust. 1 nie doprowadzi do osiągnięcia porozumienia przez zainteresowane instytucje, zamiar danej osoby, taki jaki wynika z tych okoliczności, a zwłaszcza powody, które skłoniły ją do przemieszczenia się, są uznawane za rozstrzygające dla ustalenia jej rzeczywistego miejsca zamieszkania.

Już w tym miejscu należy zaznaczyć, że organ rentowy nie stosował procedury uzgodnień z jakąkolwiek inną instytucją zabezpieczenia społecznego, którą to procedurę określają w szczególności art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego nakazujące zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Odstąpienie od stosowania tej procedury wynikało zapewne z braku wątpliwości, co z kolei spowodowane było faktem, iż w przypadku występującego w sprawie pracownika jedynym wyznacznikiem jaki mógł być stosowany przy ustalaniu właściwego ustawodawstwa było miejsce siedziby zatrudniającego ich przedsiębiorstwa. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się bowiem na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia podstawowego) i zasadą jest stosowanie jako właściwego miejsca wykonywania pracy, zaś wyjątki objęte zostały dyspozycją m.in. art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i zgodnie z tym przepisem osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim lub jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania - ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę.

Przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a więc z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim i aby mógł zrealizować ustanowione w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienie do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1. Ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, zaś poświadczenie ustawodawstwa na formularzu A1 jest ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem.

Przypomnieć wypadnie tylko, że już w Rozporządzeniu Rady (EWG) Nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz.UE.L Nr 149, str. 2) przepis art. 14 ust. 2a przewidywał, że osoba zwykle zatrudniona na terytorium dwóch lub więcej Państw Członkowskich, a która stanowi część personelu drogowego, która jest zatrudniona w przedsiębiorstwie wykonującym, na własny lub cudzy rachunek, międzynarodowe przewozy osób i rzeczy drogą lądową, mającym swoją zarejestrowaną siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności na terytorium Państwa Członkowskiego, podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Powyższe Rozporządzenie 1408/71 zostało zastąpione przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, które już w preambule stanowi, że zasady mające na celu koordynację w zakresie zabezpieczenia społecznego wpisują się w ramy swobodnego przepływu osób oraz powinny z tego tytułu przyczyniać się do podniesienia poziomu życia tych osób i warunków zatrudnienia (1); niezbędne jest poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających tu zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać (15); aby jak najbardziej skutecznie zagwarantować równość traktowania wszystkich osób pracujących na terytorium Państwa Członkowskiego, stosowne jest uznanie, jako ogólną zasadę, że ustawodawstwem mającym zastosowanie jest ustawodawstwo Państwa Członkowskiego, w którym zainteresowana osoba wykonuje swą pracę jako pracownik

najemny lub na własny rachunek a w przypadku gdy dana osoba zostaje objęta zakresem zastosowania ustawodawstwa państwa członkowskiego zgodnie z tytułem II niniejszego rozporządzenia, w ustawodawstwie właściwego państwa członkowskiego należy określić warunki przystąpienia do systemu oraz nabywania prawa do świadczeń, przy jednoczesnym poszanowaniu prawa wspólnotowego (17 i 17 a). W określonych sytuacjach, które uzasadniają inne kryteria stosowalności, niezbędne jest odstępianie od tej ogólnej zasady, przy czym zasada stosowania jednego ustawodawstwa ma wielkie znaczenie i powinna zostać wzmocniona (18 i 18a).

Powyższe uwagi zostały poczynione w celu naświetlenia podstawowych zasad jakie przyświecały organom Unii Europejskiej przy tworzeniu przepisów koordynacyjnych i ich rozciągnięciu na obywateli państw trzecich, a także w celu wskazania, że w przypadku pracownika występującego w niniejszej sprawie, gdyby nie fakt, iż jest on obywatelem Ukrainy, nie byłoby żadnych wątpliwości, że dla niego jako osoby, która będąc zatrudnioną przez jednego pracodawcę wykonuje pracę w kilku państwach członkowskich właściwym ustawodawstwem będzie ustawodawstwo kraju, w którym siedzibę ma jego pracodawca.

Wracając do rozstrzygającej kwestii możliwości zastosowania przepisów rozporządzeń koordynacyjnych tj. podstawowego i wykonawczego do zainteresowanego występującego w niniejszej sprawie koniecznym będzie stwierdzenie czy zamieszkuje on legalnie na terytorium Polski jako państwa członkowskiego UE. Organ rentowy w niniejszej sprawie uznał, że pod pojęciem miejsca zamieszkania kryje się miejsce głównego ośrodka spraw życiowych i interesów. Istotnie takie zapatrywania zostały wyrażone w Rozporządzeniu Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.Urz.U.E.L Nr 149, poz. 2), którego art. 1 lit. h stanowił, iż miejsce zamieszkania oznacza miejsce zwykłego pobytu i przyjmowano, że miarodajne dla ustalenia miejsca zamieszkania są długość oraz ciągłość zamieszkania przed podjęciem zatrudnienia, długość i uwarunkowania nieobecności, rodzaj zatrudnienia wykonywanego w innym państwie członkowskim oraz zamiar pracownika powrotu po czasie wykonywania pracy (por. wyroki ETS w sprawach: Di P., z dnia 17 lutego 1977 r., 76/76, (...); A., z dnia 27 maja 1982 r., 227/81, (...); R., z dnia 13 listopada 1990 r., C - 216/89, (...); K., z dnia 8 lipca 1992 r., C - 216/89, (...)).

Jak już wcześniej wskazano zgodnie z art. 1 lit. j rozporządzenia podstawowego zwrot "zamieszkanie" oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa. Nie ulega wątpliwości, że rozporządzenia koordynacyjne na skutek wydania rozporządzenia rozszerzającego mogą być stosowane do pewnych kategorii pracowników - obywateli państw trzecich, pod warunkiem że legalnie zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego nawet jeżeli utrzymują bliskie związki z krajem swego pochodzenia. Nie bez powodu w przepisie art. 1 rozporządzenia rozszerzającego do warunku zamieszkiwania dodano element " legalnie", zatem ten element musi być także uwzględniany przy odpowiednim stosowaniu art. 11 rozporządzenia wykonawczego z dodatkową korektą, że przepis ten ma zastosowanie do sytuacji gdy dwie instytucje uzgadniają wspólne stanowisko a nie do stanu, w którym jeden organ zabezpieczenia arbitralnie dokonuje oceny.

Przechodząc do kryteriów wymienionych w art. 11 należy zauważyć, że występujący w sprawie zainteresowany zanim wystąpił o ustalenie polskiego ustawodawstwa, był zatrudniony przez polskiego pracodawcę na podstawie umów o pracę od 12 lipca 2016 r. do 31 sierpnia 2016 r., od 1 września 2016 r. 17 maja 2017 r. oraz od 29 czerwca 2017 r. do 18 maja 2018 r., zatem jego pobyt na terenie Polski ma charakter ciągły i długotrwały. Ma zapewnione miejsce zamieszkania w M. przy ul. (...) i tam jest zameldowany. Państwem, w którym odprowadzane są podatki od jego wynagrodzenia jest Polska i tu także do ZUS odprowadzane były składki na ubezpieczenia społeczne - do czasu zwrócenia się o potwierdzenie polskiego ustawodawstwa. Nie zostało w toku postępowania wykazane, aby więzi rodzinne pracowników były tak silne, że wykluczają uznanie Polski za kraj ich zamieszkania. Dodatkowo elementy subiektywne tj. zamiar zamieszkania w Polsce przemawiają za traktowaniem przez zainteresowanego Polski jako kraju zamieszkania. Wskazać również należy, że wcześniej otrzymał zaświadczenie A1 za okres od 20 marca 2017 r. do 30 kwietnia 2017 r.

Jak już wskazano nie bez znaczenia jest użycie a art. 1 rozporządzenia rozszerzającego określenia " legalne zamieszkanie" co niewątpliwie należy łączyć także z legalnym pobytom i legalnym zatrudnieniem na terytorium

państwa członkowskiego. To, że zainteresowany legalnie pracuje i przebywa na terytorium Polski nie budziło żadnych wątpliwości w sprawie. Wszystkie powyższe okoliczności przekonują o tym, że zainteresowany legalnie zamieszkuje i pracuje na terenie Polski i na mocy art. 1 rozporządzenia rozszerzającego winny mieć do niego zastosowanie rozporządzenia koordynacyjne. Jak już wskazano w treści uzasadnienia, występujący w niniejszej sprawie zainteresowany będąc zatrudnionym przez jednego pracodawcę tj. odwołującego, normalnie wykonuje pracę najemną w kilku państwach członkowskich a więc podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba (lub miejsce wykonywania działalności) przedsiębiorstwa lub pracodawcy - stosownie do art. 13 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 czyli polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Przyjęcie odmiennej koncepcji, a w szczególności zaakceptowanie stanowiska organu rentowego prowadziłyby do niedopuszczalnego naruszenia podstawowych zasad jakie towarzyszyły ustanowieniu przepisów koordynacyjnych tj. stwierdzeniu, że zainteresowany nie podlega żadnemu ustawodawstwu. Na marginesie należy dodać, że podzielenie stanowiska ZUS naruszyć mogłoby zasadę swobodnego przepływu usług, gwarantującą podmiotom, które prowadzą legalną działalność w jednym z państw członkowskich, prowadzenie działalności gospodarczej w innym państwie członkowskim lub oferowanie i świadczenie usługi w innych państwach członkowskich, pozostając jednocześnie w kraju pochodzenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w punkcie 1 sentencji wyroku zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że nakazał organowi rentowemu wydać zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego dla osoby uprawnionej na formularzu A1 dla S. M. na okres od 3 lipca 2017 r. do 17 maja 2018 r.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 98 §1 kpc w zw. z §9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U.2015.1804) w brzmieniu obowiązującym do 12 października 2017 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądzając od organu rentowego, jako od strony przegrywającej proces, na rzecz odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSR del. Anna Capik – Pater